

Kerstverhaal

MITJA

Het is halfdonker in de hal van de oude, verlaten fabriek, even buiten de stad Asbest. Op de vuilwitte muur zie je de spookachtige schaduwen van hoofden, vergroot in het geflakker van een paar kaarsen. Op de grond zitten zeven jongens en twee meisjes. De oudste, Pjotr, is achttien en de jongste, Mitla, elf. Allemaal luisteren ze naar Nikita, die een plan heeft bedacht. Een overval op een winkelier in de Katharinastraat, een winkelstraat in het centrum van de stad. Is dat verkeerd? Maar ze moeten toch ergens van leven?

Niemand van het negental woont gewoon thuis. In deze oude fabriek, waar vroeger tractoren werden gemaakt, hebben zij onderdak gevonden. Ieder heeft er een plekje, waar een matras ligt om op te slapen en een kist of doos om de weinige eigendommen in te bewaren.

Ze luisteren allemaal. Mitja zit tussen Fedor en Iwan in. Hij is nieuw in de groep. Fedor heeft hem meegenomen. Hij voelt zich niet prettig. Vannacht kon hij maar niet in slaap komen. Hij moest almaar denken aan zijn vader, die nu al weer drie jaar dood is. Gestorven aan een ongeneeslijke ziekte. En moeder? Die is al maanden weg. Zomaar plotseling verdwenen. Waarheen? En waarom laat ze nooit meer iets van zich horen? Mitja voelt zich erg eenzaam.

“Morgen, op kerstavond, om acht uur, sluit Boris Trifonowitsj zijn winkel, helemaal achteraan in de Katharinastraat. Het is er om die tijd meestal erg stil”. Mitja hoort de harde stem van Nikita, die bezig is uit te leggen wat ze zullen gaan doen. “Wij gaan die Boris een onvergetelijke kerstavond bezorgen! Tegen achten gaan wij met zeven man de winkel binnen en pakken hem beet. Pjotr en Iwan houden Boris tegen de grond. De anderen grijpen uit de winkel mee wat ze pakken kunnen, maar alleen spul dat waarde heeft. Mitla en Sasja blijven buiten op de uitkijk staan en waarschuwen ons als dat nodig is. Fedor en Pavl, jullie legen de kassa. Als dat niet lukt neem je het hele ding maar mee. Het is geen grote kassa, Zwaar zal hij niet zijn. We verdwijnen niet door de voordeur, maar door de achterdeur. Daarachter is een smalle tuin met een poortje, dat gemakkelijk gekraakt kan worden. Wie heeft er iets te vragen?”

Niemand antwoordt. Alles is doodstil. Buiten waait een koude wind, die de verse sneeuw hoog opblaast tegen de muur van de fabriek. Mitja huivert. Hij trekt zijn jack

strakker om zich heen. Dan zegt hij: “Nikita, die Boris Trifonowitsj..... “ Meer zegt hij niet.

Nikita kijkt hem aan. “Wat bedoel je, Mitja?” “O, nee, niks....”

“Dan is het zo afgesproken”, besluit Nikita. Hij is duidelijk de baas. De jongens en meisjes staan op. Ieder gaat naar z'n eigen plek. Sommigen gaan naar buiten. Ook Mitja. Hij heeft het benauwd in de bedompte fabrieksruimte waar het altijd zo vies ruikt. Hij heeft behoefte aan frisse lucht. Hij weet het nu zeker: hij is in een jeugdbende terechtgekomen.

Buiten slaat de wind hem op zijn gezicht. Het is harder gaan sneeuwen. Dat voelt hij. Het is donker buiten.

Na een kwartier bereikt de jongen de eerste straat van de stad. Het is een straat met armoedige, vervelozе huizen. Bijna alle straten van deze stad zijn zo. Asbest is een stad in de Oeral, de bergketen in het oosten van Rusland.

Een arme stad. Niet alleen de fabriek waar zij wonen, ook andere fabrieken en bedrijven staan leeg. Veel mensen zijn werkloos en hebben de grootste moeite om in hun onderhoud te voorzien. Grauwe armoede heeft veel mensen doen wegtrekken, naar Swerdlowsk of, veel verder, naar Moskou. Op zoek naar werk. Mitja is niet het enige kind dat al jong zwervend door de stad trekt. Waar ze van leven? Van een karweitje hier, een klusje daar. Maar ook van diefstal....

Morgen een roofoverval bij Boris Trifonowitsj. Mitja zit ermee. Hij kent Boris. Het is een aardige, vriendelijke man. Die heeft hem weleens laten helpen in zijn winkel. Vakken vullen, schoonmaken, boodschappen doen. Moet hij nu meewerken om Boris aan te vallen en misschien wel in elkaar te slaan? Mitja voelt van binnen dat dat niet mag. Hij hoort sinds kort bij deze groep. Ze hebben hem in hun kring opgenomen, al vonden sommige jongens hem te jong en te zacht. Maar Nikita had het wel aangedurfd. “Hij leert het wel”, had hij gezegd....Nu begrijpt Mitja die opmerking pas.

Als Mitja het stadspark bereikt, hoort hij achter zich vlugge voetstappen in de sneeuw. Hij kijkt om. Nikita.

“Ik moet eens met jou praten, Mitja”. Klinkt er iets dreigends in Nikita's stem? Mitja is bang voor de stoere, harde Nikita. Nikita, de leider, ontziet geen mens. Hij duldt geen tegenspraak van zijn bendeleden. Dan zijn ze nog niet met hem klaar.

“Wat had jij met die Boris?”

Mitja voelt zijn hart kloppen in z'n keel. Wat wil Nikita? Toch vermant hij zich.

“Ik heb weleens voor hem gewerkt. Hij is heel aardig. Ik doe liever niet mee”.

“Mitja, jij bevalt mij helemaal niet. Je hebt mij maar te gehoorzamen en daarmee uit. Ik geef jou een bevel!”

Mitja beeft over al zijn leden. Toch is het alsof een stem in hem zegt: volhouden, jongen. Het is verkeerd wat Nikita doet. Hij raapt al zijn moed bij elkaar en zegt: “Ik doe niet mee”.

De bendeleider vloekt. Hij maakt korte metten met die verrader. Hij grijpt Mitja bij zijn schouders, geeft hem een harde duw en gooit hem in de struiken van het park. “Zo, Mitja Stepanowitsj, weiger jij mee te doen? Dan gooi ik jou niet alleen de struiken in, maar ook onze club uit. Ik wil jou niet meer zien in de fabriek. Ik wil jou nooit meer zien. En wee je gebeente als je ons ooit een voet dwars zet! Dan ben je nog niet jarig!”

Voordat Mitja van de schrik bekomen is, is Nikita verdwenen.

Mitja hapt naar adem. Het duizelt hem. Gelukkig viel hij in zacht verende struiken, die met een dikke sneeuwlaag bedekt zijn. Moeizaam komt de jongen overeind. Schudt de sneeuw van zich af.

Waar nu heen? Hij weet het niet.

Stuurloos loopt hij de stad verder in. De winteravond is donker. Het blijft sneeuwen. Slechts een enkele straatlantaarn verlicht hier en daar de weg. Op de straten ligt nu een pak van wel tien centimeter sneeuw.

Mitja voelt zich volkomen alleen. Met zijn vuist drukt hij tegen zijn ogen om de opdringende tranen tegen te houden. Was zijn vader er nog maar. En moeder....

Waarom is zij weggegaan? Waarom komt zij niet terug?

Waar moet hij naar toe? Waar kan hij de nacht doorbrengen? Naar de fabriek terug, dat durft hij niet. Nikita zou hem slaan. En de anderen? Fedor en Sasja waren altijd erg aardig voor hem. Maar die zijn ook bang voor Nikita.

Doelloos loopt Mitja door de verlaten straten van Asbest, wadend door de sneeuw. Zijn oude schoenen zijn niet bestand tegen de sneeuw. Hij krijgt natte voeten. Hij voelt zich ellendig....

Opeens krijgt Mitja een idee. Hij kijkt eens goed om zich heen, probeert zich te oriënteren. Dan slaat hij een zijstraat in, passeert een pleintje, gaat linksaf een smalle steeg door om uit te komen bij een rijtje kleine, oude woningen. Bij een van de huisjes blijft hij staan. Even aarzelt de jongen. Dan klopt hij op de deur.

Het wachten duurt een poos. Hebben ze hem wel gehoord? Toch, ja, daar gaat de deur op een kier open. Een oude man kijkt hem onderzoekend aan. "Mitja, jij hier, midden in de nacht. Wat is er aan de hand? Kom toch binnen".

"Dag patroesjka, vadertje", zegt Mitja. Kan ik hier voor een nachtje slapen?"

"Natuurlijk", is het antwoord. "Maar laat mij eerst de kachel opstoken".

Een kwartier later zitten de oude man en de jongen bij het licht van een olielampje in de kleine kamer.

"Waar is Dmitri?, vraagt Mitja. "Die slaapt allang", lacht de oude man. 'Weet je wat, morgen hoor ik je verhaal wel. Laten we meteen gaan slapen. Jij hier op de bank, ik op mijn bed".

Het duurt maar even of de doodvermoeide Mitja slaapt.

Het is acht uur in de morgen als Mitja wakker wordt. Even kijkt hij verdwaasd om zich heen. Waar is hij? Maar direct weet hij het weer: van Nikita, zijn weigering om mee te doen met de overval, de klap van Nikita bij het park....

De oude man maakt thee klaar. In een grote stoel bij het kleine raam zit een jongen van zijn leeftijd. Het is Dmitri. Hij is gehandicapt. Zijn beide benen zijn verlamd. Dmitri loopt op twee krukken. Daarmee kan hij zich snel en handig bewegen. Dmitri is Mitja's vroegere buurjongen. Hij woont nu bij zijn opa. Die is wel arm, maar zorgt heel goed voor Dmitri. Vroeger speelden de twee jongens vaak met elkaar.

Aan deze twee mensen durft Mitja zijn verhaal te vertellen. Ook legt hij ze zijn probleem voor. "Waar moet ik naar toe?"

Dmitri kijkt zijn opa aan en lacht een beetje. "Opa, zou Mitja ook.... Vanavond....?"

"Ik ga het vragen, m'n jongen", zegt de oude man. Mitja kijkt van de één naar de ander. Wat bedoelen ze toch?

Dmitri vertelt. Twee straten verder is een bijzonder huis geopend. Het heet "De Witte Duif". Het is een kinderopvanghuis. Het is gesticht met behulp van mensen uit Nederland. Kinderen die nergens een thuis hebben kunnen daar terecht. Ze mogen daar in en uit lopen, een douche nemen, hun vuile kleren laten wassen. En ze krijgen er ook eten. De mensen van dat huis helpen kinderen om hun ouders te vinden. En vanavond is er een kerstviering. Ik mag er heen. Opa gaat vragen of jij mee mag komen".

Mitja is heel verrast. Vol ongeduld wacht hij die ochtend op opa, die naar "De Witte Duif" is gelopen om het te vragen. Hij praat honderduit met Dmitri, blij dat hij niet

meer zwerft door de besneeuwde, koude straten van Asbest. Had hij maar eerder aan Dmitri en zijn opa gedacht. Zou alles toch nog goed komen?

Wanneer opa terugkomt brengt hij een goed bericht mee: “Je mag meekomen, Mitja”.

Door de witte winterstraten loopt Mitja die avond samen met Dmitri, die zich verbazend snel voortbeweegt op zijn krukken. In “De Witte Duif” worden de beide jongens vriendelijk ontvangen door Dima en Natasja, die de leiding van het huis hebben. Er zijn nog meer kinderen. Sommige van hen kent Mitja wel.

In een grote kamer zitten ze bijeen. Kaarsen verspreiden hun zachte licht.

En daar hoort Mitja, zwerfkind uit Asbest, voor het eerst van zijn leven het verhaal van twee mensen, Maria en Jozef, die een warm plekje zochten in Bethlehem. Van de stal en de kribbe. Van de herders en de engelen. En van de Zoon van God, Jezus, die ook voor hem geboren is.

A.R. Maatsman

In: “Kind en Evangelie”, Kerstnummer 2000